

Open Schools Journal for Open Science

Vol 3, No 8 (2020)

«Από το Μύθο στο Λόγο!» Αξιοποίηση μύθων και θρύλων της λαϊκής παράδοσης στην εκπαιδευτική διαδικασία Χρήστου

Ηρακλής Χρήστου, Μαρίνα Λάμπρου, Αγγελίνα Ρούκα, Παρασκευή Μπιχάκη, Παναγιώτης Παλιουδάκης, Αγγελική Καρεκλίδη, Ελπινίκη Ταστάνη, Ανθή Αποστολίδου

doi: [10.12681/osj.24365](https://doi.org/10.12681/osj.24365)

Copyright © 2020, Ηρακλής Χρήστου, Μαρίνα Λάμπρου, Αγγελίνα Ρούκα, Παρασκευή Μπιχάκη, Παναγιώτης Παλιουδάκης, Αγγελική Καρεκλίδη, Ελπινίκη Ταστάνη, Ανθή Αποστολίδου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Χρήστου Η., Λάμπρου Μ., Ρούκα Α., Μπιχάκη Π., Παλιουδάκης Π., Καρεκλίδη Α., Ταστάνη Ε., & Αποστολίδου Α. (2020). «Από το Μύθο στο Λόγο!» Αξιοποίηση μύθων και θρύλων της λαϊκής παράδοσης στην εκπαιδευτική διαδικασία Χρήστου. *Open Schools Journal for Open Science*, 3(8). <https://doi.org/10.12681/osj.24365>

«Από το Μύθο στο Λόγο!»

Αξιοποίηση μύθων και θρύλων της λαϊκής παράδοσης στην εκπαιδευτική διαδικασία

Χρήστου Ηρακλής¹, Λάμπρου Μαρίνα¹, Ρούκα Αγγελίνα¹, Μπιχάκη Παρασκευή¹, Παλιουδάκης Παναγιώτης¹, Καρεκλίδη Αγγελική¹, Ταστάνη Ελπινίκη², Αποστολίδου Ανθή³

¹2^ο Γυμνάσιο Νέας Ιωνίας, Αθήνα, Ελλάδα

²Δρ Λαογραφίας, Φιλολόγος στο 2^ο Γυμνάσιο Νέας Ιωνίας, Αθήνα, Ελλάδα

³Φυσικός MSc, Καθηγήτρια Φυσικών Επιστημών στο 2^ο Γυμνάσιο Νέας Ιωνίας, Αθήνα, Ελλάδα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θέμα της παρούσας εισήγησης είναι η αξιοποίηση της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η λαϊκή παράδοση, πηγή πανανθρώπινων αξιών, αισθητικής ομορφιάς και πλούσιας φαντασίας, αξίζει να διασωθεί και να αξιοποιηθεί στη σύγχρονη πραγματικότητα. Ο πιο κατάλληλος τρόπος για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός είναι η ένταξή της στη διδακτική διαδικασία έτσι ώστε ο θησαυρός αυτός να γίνει κτήμα της νέας γενιάς. Οι λαϊκοί μύθοι και θρύλοι συνδυάζονται, μελετώνται και ερμηνεύονται με βάση τα σύγχρονα επιστημονικά και τεχνολογικά δεδομένα και εντάσσονται στο σύγχρονο κοινωνικό-ιστορικό περιβάλλον προκειμένου να αποκωδικοποιηθούν τα μηνύματα, τα νοήματα και οι αξίες που εμπεριέχονται.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Λαϊκή παράδοση, Μύθος, Θρύλος, Παραδοσιακή αρχιτεκτονική, Επιστημονική Ερμηνεία, Αποκωδικοποίηση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με δεδομένο ότι ο κόσμος μας αλλάζει διαρκώς με ταχείς ρυθμούς σε όλα σχεδόν τα επίπεδα, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη προσαρμογής ατόμων, κοινωνιών και θεσμών στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται από τις αλλαγές. Κάτω από αυτές τις συνθήκες οι πολίτες είναι αναγκαίο να εφοδιάζονται με τις δεξιότητες εκείνες που θα τους βοηθούν να αντεπεξέρχονται στις ιδιαιτερότητες του καιρού μας.

Στο πλαίσιο αυτό η εκπαιδευτική κοινότητα οφείλει να αφουγκράζεται τους ρυθμούς της σύγχρονης εποχής, να προσαρμόζεται στις νέες ανάγκες και στα νέα δεδομένα. Παρά, όμως, το γεγονός ότι, η εκπαιδευτική θεωρία εμπλουτίζεται συνεχώς, η εκπαιδευτική πράξη ακολουθεί με αργούς ρυθμούς. Σε αυτό το πλαίσιο, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη αναθεώρησης και επανακαθορισμού του τρόπου διδασκαλίας. Είναι απαραίτητο λοιπόν η σχολική γνώση να πάψει να είναι αφηρημένη, αποσπασματική, ξεκομμένη από το πλαίσιο που τη γέννησε, άσχετη με τις εμπειρίες των μαθητών. Η κοινωνία μας χρειάζεται ένα σχολείο ανοικτό, καινοτόμο, ευέλικτο.

Η σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα επιβάλλει την επινόηση και εφαρμογή καινοτόμων διδακτικών μεθόδων που θα καλλιεργούν την αυτενέργεια, ασκώντας τους συμμετέχοντες στο «να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν», θα στηρίζονται στις αρχές της συνεργατικής μάθησης, της διαθεματικότητας, της ολιστικής προσέγγισης της γνώσης και της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών. Η Διαθεματική Προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή και στη μαθήτριά να συγκροτήσουν ένα ενιαίο σύνολο γνώσεων και δεξιοτήτων, μια ολιστική αντίληψη της γνώσης, που τους επιτρέπει να διαμορφώνουν προσωπική άποψη για θέματα των επιστημών τα οποία σχετίζονται μεταξύ τους, καθώς και με ζητήματα της καθημερινής ζωής. Με τον τρόπο αυτό μαθητές και μαθήτρίες μπορούν να διαμορφώσουν τη δική τους κοσμοθεωρία, τη δική τους

άποψη για τον κόσμο που πρέπει να γνωρίσουν, να αγαπήσουν και να ζήσουν.

Σχετικές, επίσης, έρευνες κατέδειξαν ότι, συνεργατικές προσπάθειες στο πλαίσιο εφαρμογής ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας έχουν ως αποτέλεσμα την υψηλότερη επίδοση και μεγαλύτερη παραγωγικότητα, διαπροσωπική αλληλεπίδραση, αυξάνουν τα επίπεδα της αυτοεκτίμησης και συντείνουν στη βελτίωση της ψυχικής υγείας. Παράλληλα, βοηθούν στη διαμόρφωση του κατάλληλου μαθησιακού περιβάλλοντος στο πλαίσιο του οποίου αυξάνονται τα κίνητρα των παιδιών για μάθηση, τα οποία ενθαρρύνονται να εργαστούν για ένα κοινό σκοπό.

Ο ψηφιακός εγγραμματισμός αποτελεί άλλη μία επιτακτική ανάγκη της σύγχρονης εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση κρίνεται επιβεβλημένη καθώς συμβάλλουν στη διασύνδεση πολλαπλών αναπαραστάσεων. Οι πληροφορίες και τα δεδομένα για ένα αντικείμενο, φαινόμενο ή διαδικασία αναπαρίστανται με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους: με λέξεις και κείμενα, μαθηματικές εξισώσεις, γραφικές παραστάσεις, διαγράμματα, πίνακες, χάρτες, βίντεο, αρχεία ήχου. Πολλές από τις μορφές απεικόνισης των πληροφοριών ή των εννοιών συμπυκνώνουν, με αφαιρετικό τρόπο, ένα πλήθος πληροφοριών. Ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά των ΤΠΕ που ευνοούν τη μάθηση είναι η οπτικοποίηση των πληροφοριών για τους ακόλουθους λόγους:

- Η χρήση εικόνων μπορεί να μεταφέρει περισσότερες πληροφορίες απ' ότι ένα κείμενο.
- Προσελκύει το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών και των μαθητριών.
- Η οπτικοποίηση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη μάθηση διότι παρέχει τη δυνατότητα αναπαράστασης φαινομένων που δεν μπορούν να παρατηρηθούν.
- Καθιστά δυνατό το συσχετισμό φαινομένων από την καθημερινότητα με τις επιστημονικές αναπαραστάσεις τους. Σημειώνεται ότι, καμία αναπαράσταση δεν είναι απολύτως ισοδύναμη με μία άλλη.

Η διαδικασία μάθησης που βασίζεται στη γνωστική θεωρία του Piaget, τη θεωρία της διερεύνησης και της ανακάλυψης του Bruner, τη θεωρία της συνεργατικής μάθησης του Vygotsky, τις παιδαγωγικές αντιλήψεις του Σχολείου Εργασίας (Γληνός, Δελμούζος, Κουντουράς, Ιμβριώτη) αποτελεί σημαντική στρατηγική για τη διδασκαλία των διδακτικών

αντικειμένων στο Γυμνάσιο, με την προϋπόθεση ότι, αξιοποιεί τη βιωματική εμπειρία του μαθητή, τον παροτρύνει να παρατηρεί και να συγκρίνει, να πραγματοποιεί μετρήσεις, να ταξινομεί, να γενικεύει και να ελέγχει τις υποθέσεις του. Η χρήση εποπτικού υλικού διεγείρει το ενδιαφέρον του μαθητή, παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να οργανώσει και να ανατροφοδοτήσει τη διδασκαλία, να αναπτύξει στρατηγικές μεγιστοποίησης της μάθησης με βάση τις αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, όπως επίσης και να προσεγγίσει περιοχές της γνώσης που δεν είναι προσβάσιμες από άλλα διδακτικά υλικά. Η ποιότητα της διδασκαλίας, η εξάσκηση των μαθητών στον καθορισμό και την επίτευξη των κατάλληλων στόχων καθώς και η επικοινωνία δάσκαλου - μαθητή είναι καθοριστικής σημασίας στη γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών καθώς οδηγεί στα επιθυμητά αποτελέσματα και επιδόσεις.

Η ενεργητική εμπλοκή των μαθητών και των μαθητριών σε μία διερευνητική μαθησιακή διαδικασία με παράλληλη αξιοποίηση προσωπικών βιωμάτων και εμπειριών, η σχετική ελευθερία στην επιλογή της μαθησιακής διαδρομής, η διαμόρφωση ευνοϊκών μαθησιακών συνθηκών και συνεργατικού περιβάλλοντος και η καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων ανατρέπει τις παραδοσιακές σχέσεις και μετασχηματίζει το ρόλο του δασκάλου από κύριο καθοδηγητή σε συντονιστή και διεκπεραιωτή της σχολικής εργασίας.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Σε μια εποχή κύριο χαρακτηριστικό της οποίας αποτελεί, όπως επισημάνθηκε και στην αρχή της εισήγησης, η ανεξέλεγκτη τεχνολογική άνοδος, η ανάδειξη της αξίας της πολιτισμικής κληρονομιάς κρίνεται επιτακτική. Αν ληφθούν δε υπόψη αφενός ότι η λαϊκή παράδοση συγκροτεί έναν κόσμο αξιών, αντιλήψεων, νοοτροπιών με πολιτισμική αυταξία, δική του νομοτέλεια και ιστορικότητα, αφετέρου δε ότι αυτή η παράδοση σταδιακά χάνεται, καθίσταται αναγκαία η διάσωσή της. Ειδικότερα σε ό,τι αφορά στην εκπαιδευτική διαδικασία η παράδοση φέρει σημαντικό αξιακό περιεχόμενο για τη νέα γενιά σε ζητήματα ταυτότητας και ιστορικο-

πολιτισμικής μνήμης.

Η επαφή με στοιχεία του λαϊκού μας πολιτισμού δίνει ερεθίσματα για τη νέα πολιτιστική παραγωγή, οξύνει το αισθητήριο επιλογής των αξιόλογων ξένων πολιτιστικών προϊόντων εμπλουτίζοντας τις δυνατότητες ποιοτικής εκμετάλλευσης και ενσωμάτωσής τους στη ζωή μας και, κυρίως, μέσα από τη γνώση των συμβολισμών και του τρόπου ζωής παλαιότερων εποχών βοηθά την ανάπτυξη της εθνικής μας ταυτότητας. Γι' αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία και αξία η μεθόδευση της επαφής των νέων μελών της κοινωνίας με τη λαϊκή παράδοση.

Με βάση το παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο επιχειρούμε να αναδείξουμε το ρόλο της λαϊκής παράδοσης στην εκπαιδευτική διαδικασία, όχι απλά ως γνώσης, αλλά στο πλαίσιο μιας διαθεματικής προσέγγισής της, εμπλεκόμενης και συνδεδεμένης ακόμα και με διδακτικά αντικείμενα με τα οποία η σχέση, εκ πρώτης όψεως και σύμφωνα με τη στενή αντίληψη της διδασκαλίας, δεν φαίνεται ούτε προφανής, ούτε και σχετική.

Παράλληλα το φαντασιακό και παιγνιώδες στοιχείο που χαρακτηρίζει τους μύθους και θρύλους του λαού μας δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές και τις μαθήτριες να συμμετάσχουν και να απολαύσουν τη μαθησιακή διαδικασία, δημιουργεί περιβάλλον διάδρασης, αμοιβαίων ανταλλαγών απόψεων και εκτενών συζητήσεων, απελευθερώνει τη σκέψη και την έκφραση, προωθεί την κατανόηση σύνθετων εννοιών και συμβάλλει στην ανάπτυξη της αφηρημένης σκέψης.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Μεθοδολογία

Η παρούσα εισήγηση εδράζεται κατά κύριο λόγο στη διδακτική αξιοποίηση του μύθου του Ασκού του Αιόλου, υπό το πρίσμα των διδακτικών αντικειμένων: της Φυσικής, της Γεωγραφίας και των Μαθηματικών, της Λογοτεχνίας, της Νεοελληνικής Γλώσσας και της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας (Οδύσσεια, Ιλιάδα, Θεογονία). Ειδικότερα στηριζόμενοι στις αρχές της συνεργατικής μάθησης, της διαθεματικότητας, της ολιστικής προσέγγισης της γνώσης και της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών θελήσαμε να μελετήσουμε τους ανέμους και την επίδρασή τους

στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «GAIA – Green Awareness in Action» που έχει ως στόχο την προώθηση θετικών αλλαγών στη συμπεριφορά στις σχολικές κοινότητες ώστε να επιτευχθεί η εξοικονόμηση ενέργειας. Το παρόν διδακτικό σενάριο έχει ενσωματωθεί πλέον στο εκπαιδευτικό υλικό του εγκεκριμένου προγράμματος Erasmus+ KA229 με τίτλο "From MYTHOS to LOGOS: Educational Approaches based on the European folk Myths and Legends", το οποίο συντονίζεται από το σχολείο μας για τα έτη 2018 – 2020.

Η διδακτική πρόταση εφαρμόστηκε στην Α' τάξη του σχολείου μας και ολοκληρώθηκε σε χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών. Ως πρώτο βήμα θεωρήσαμε χρήσιμο ένα εισαγωγικό μάθημα ώστε να διευκρινιστούν οι όροι: αρχαίοι μύθοι, νεοελληνικές λαϊκές παραδόσεις, μύθοι και θρύλοι, λαογραφία, ως η κατεξοχήν επιστήμη που μελετά τις λαϊκές παραδόσεις. Δώσαμε έμφαση στον τρόπο και στις αιτίες δημιουργία τους, στη διαχρονική παρουσία τους στη ζωή των ευρωπαϊκών λαών, στην πολλαπλή αξία και σημασία τους τόσο για τον αρχαίο κόσμο όσο και για τον σύγχρονο άνθρωπο. Τονίσαμε τέλος την παγκόσμια διάστασή τους. Στη συνέχεια εντοπίσαμε το μύθο του ασκού του Αιόλου στην Οδύσσεια (ραψ. κ), ο οποίος διαβάστηκε και αναλύθηκε λεπτομερώς. Ακολούθως ασχοληθήκαμε με την αναζήτηση σε έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές λαϊκών σχετικών παραδόσεων, παραμυθιών, παροιμιών, παροιμιωδών εκφράσεων, προλήψεων και δοξασιών, δημοτικών τραγουδιών, λαϊκών ονομασιών ανέμων κ.λπ. Ασκηθήκαμε στη βιβλιογραφική έρευνα και την ιστοεξερεύνηση, στην αξιολόγηση και αξιοποίηση των πληροφοριών, στην αποδελτίωση των πηγών, προκειμένου να απομονώσουμε το έγκυρο και αξιόπιστο υλικό. Στο σημείο αυτό, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί ότι, εξεπλάγησαν ακόμη και οι καθηγητές μας με τον όγκο των πηγών και το πλήθος των πληροφοριών και των δεδομένων από την ελληνική, αλλά και την παγκόσμια λαϊκή παράδοση.

Σχήμα 1: Από τη διδασκαλία σχεδιασμού μαγνητικής βελόνας με τη βοήθεια των γεωμετρικών οργάνων

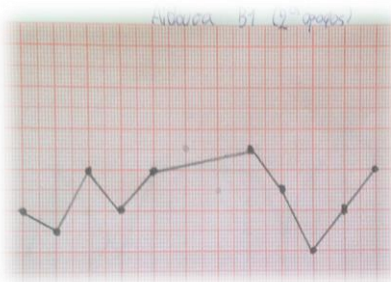
Η έρευνά μας κατόπιν εστιάστηκε στους ανέμους και ειδικότερα στις επιστημονικές ονομασίες και τις διευθύνσεις των ανέμων. Με τη βοήθεια της μαγνητικής βελόνας (πυξίδας) και σχέδια κατόψεων του σχολείου μας, προσδιορίσαμε τον προσανατολισμό του και των αιθουσών διδασκαλίας.

Για έναν ολόκληρο μήνα, με τη βοήθεια θερμομέτρων, αναλογικών και ψηφιακών, πραγματοποιήσαμε μετρήσεις της θερμοκρασίας σε συγκεκριμένους χώρους του σχολείου, οι οποίοι επιλέχθηκαν με κριτήριο τη θέση τους στο κτίριο και το χώρο. Οι μετρήσεις καταγράφηκαν σε πίνακες. Στους ίδιους πίνακες κατεγράφησαν και οι καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν κατά τη διαδικασία των μετρήσεων.

Τμήμα Β1		
Ημερομηνία	Θερμοκρασία (°C)	Καιρικές συνθήκες
Τρίτη 27/2	19,5	
Τετάρτη 28/2	22	
Πέμπτη 1/3	23	
Παρασκευή 2/3	24	
Δευτέρα 5/3	20	
Τρίτη 6/3	20	
Τετάρτη 7/3	22	
Πέμπτη 8/3	21,5	

Σχήμα 2: Πίνακας καταγραφής μετρήσεων

Με τα στοιχεία των πινάκων δημιουργήσαμε διαγράμματα θερμοκρασίας – χρόνου [$\theta=f(t)$] για κάθε αίθουσα και προσπαθήσαμε να εντοπίσουμε τους ανέμους που επηρεάζουν περισσότερο τη διαμόρφωση της θερμοκρασία της.

Σχήμα 3: Διάγραμμα 'Θερμοκρασία – Χρόνος'

Τέλος, με τη βοήθεια του τύπου $\theta_{\mu} = \Sigma\theta_i/N$ υπολογίσαμε τη μέση μηνιαία θερμοκρασία της κάθε αίθουσας του σχολείου με προσέγγιση δεκάτου. Ένας ακόμη τομέας με τον οποίο ασχοληθήκαμε ήταν οι παραδοσιακοί τρόποι μέτρησης των ανέμων και ο προσδιορισμός της διεύθυνσής τους στο πλαίσιο των Μαθηματικών.

Ορμώμενοι από τη διδασκαλία του αποσπάσματος «Η αφήγηση του αρχιμάστορα» από το βιβλίο του Νίκου Θέμελη, *Η αναζήτηση* (Ενότητα: Παλαιότερες μορφές ζωής, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου) ασχοληθήκαμε με το παραδοσιακό επάγγελμα του χτίστη (τεχνίτη της πέτρας) που μετακινείται με την ομάδα του από τόπο σε τόπο και σχεδόν έχει εξαφανιστεί στις μέρες μας. Σημειώνουμε πως επικουρικά μπορούμε να αξιοποιήσουμε και την 10η ενότητα από Νεοελληνική Γλώσσα της Α΄ Γυμνασίου «Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό μου».

Στόχος της διδακτικής προσέγγισης ήταν να κατανοήσουμε αφενός τη λειτουργικότητα και τη χρησιμότητα των παραπάνω μετρήσεων και αφετέρου να μνηθούμε μέσα από τη διδασκαλία ενός λογοτεχνικού κειμένου, άρα με έναν εύληπτο τρόπο, στη φιλοσοφία του βιοκλιματικού σχεδιασμού, η οποία αποβλέπει στη δημιουργία κτιρίων που εναρμονίζονται με το περιβάλλον τους και εκμεταλλεύονται όσο το δυνατόν περισσότερο τις συνθήκες που αυτό ορίζει. Η μορφολογία του εδάφους, ο προσανατολισμός και το κλίμα αποτελούν παραμέτρους που λαμβάνονται υπόψη από την αρχή ώστε το κτήριο να συνδυάζει συνθήκες άνεσης με όσο το δυνατόν λιγότερη κατανάλωση ενέργειας. Η φιλοσοφία αυτή έχει τις ρίζες της στις βασικές αρχές της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής μιας και ο παραδοσιακός άνθρωπος συνδυάζει αρμονικά την εργασία του και τη διαβίωσή του με το φυσικό του περιβάλλον. Οι παραδοσιακοί χτίστες-τεχνίτες προσάρμοζαν, λόγω έλλειψης τεχνολογικών μέσων και αφθονίας υλικών, τόσο την κατοικία όσο και τον οικισμό στα κλιματολογικά και γενικότερα τοπογραφικά δεδομένα του τόπου τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Στόχος τους η καλύτερη προστασία από τις κλιματικές συνθήκες, αλλά και η μέγιστη οικονομία δυνάμεων και πόρων.

Για παράδειγμα ο συνηθισμένος προσανατολισμός των κατοικιών, όπου αυτό είναι δυνατό, είναι μεσημβρινός (νότιος) ή ανατολικός, χωρίς να αποφεύγεται και ο δυτικός. Η υψηλή ετήσια ηλιοφάνεια, το εύκρατο και υγρό κλίμα της χώρας μας επηρέαζαν την επιλογή της θέσης των

οικισμών. Οι «αδίστακτοι» άνεμοι που πνέουν στο Αιγαίο επέβαλλαν την κατασκευή δώματος στα σπίτια και τη σκεπή χωρίς κεραμίδια. Έτσι οι άνθρωποι έδιναν στη στέγη τους την πιο ευνοϊκή στον άνεμο μορφή. Παρόμοιο προσανατολισμό, όπως αναφέρει και ο ιστορικός Ξενοφών, είχαν τα σπίτια και στους αρχαίους χρόνους. Η αυτοδίδακτη εμπειρική γνώση του τεχνίτη της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής μεταφερόταν από γενιά σε γενιά. Γνώριζαν τα κλιματικά δεδομένα, την κίνηση του ήλιου, τις επικρατέστερες τοπικές περιβαλλοντικές συνθήκες. Τα σπίτια και οι εσωτερικοί χώροι προσανατολιζόνταν έτσι ώστε να είναι δροσερά το καλοκαίρι και ζεστά το χειμώνα. Μελετούσαν τα επίπεδα φωτισμού, χρησιμοποιούσαν, όσο ήταν δυνατό, τοπικά υλικά υψηλής θερμικής μάζας.

Κλείνοντας τη διδακτική μας πρόταση αναζητήσαμε και διαβάσαμε κείμενα από τη λογοτεχνία (ποίηση και πεζογραφία), απολαύσαμε ζωγραφικούς πίνακες και ακούσαμε τραγούδια (δημοτικά και σύγχρονα) με θέμα τους ανέμους. Στη συνέχεια ασκηθήκαμε στη δημιουργική γραφή και εκφραστήκαμε καλλιτεχνικά.

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα από την εφαρμογή της διδακτικής πρότασης δείχνουν να επαληθεύουν τις αρχικές μας υποθέσεις για τις πολλαπλές ωφέλειες που μπορούν να προκύψουν από παρόμοιες, με αυτή που αναλυτικά αναπτύχθηκε, εκπαιδευτικές διαδικασίες. Οι μαθησιακοί και γνωστικοί στόχοι που αρχικώς είχαν τεθεί επετεύχθησαν διότι οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Εργάστηκαν ομαδικά και ομαδοσυνεργατικά, ασκήθηκαν στην έρευνα σε έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές, στην αποδελτίωση, στην αξιολόγηση και σύνθεση των πληροφοριών και στην αυτενέργεια.
- Κατανόησαν, μέσα από τη βιωματική άσκηση και τη διαθεματική – διεπιστημονική προσέγγιση του υπό μελέτη αντικειμένου, τον ολιστικό χαρακτήρα της γνώσης.
- Βελτίωσαν και διεύρυναν τις ικανότητές και δεξιότητές τους στη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ, την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου και την ανάπτυξη της

απαιτούμενης επιχειρηματολογίας για τη στήριξη των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την έρευνα.

- Ενδυνάμωσαν τις μεταξύ τους σχέσεις και εμπέδωσαν τις αξίες της αλληλεγγύης, της αποδοχής της διαφορετικής άποψης και του σεβασμού των ορίων και των υποχρεώσεων στο πλαίσιο της ομάδας.

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση αποτέλεσε τη συμμετοχή του σχολείου μας στον Διαγωνισμό Διδακτικού Σεναρίου του Ευρωπαϊκού Προγράμματος GAIA – Green Awareness in Action από τον οποίο απέσπασε το πρώτο βραβείο.

Θεωρούμε ότι, είναι χρήσιμη και παιδαγωγικά ορθή η εφαρμογή και ενσωμάτωση στην εκπαιδευτική διαδικασία τέτοιου είδους διαθεματικών – διεπιστημονικών προσεγγίσεων και διαδικασιών με θεματολογία από τη λαϊκή μας παράδοση, καθώς καθιστά αποδοτικότερο το εκπαιδευτικό έργο και εμπλέκει σε αυτό μεγαλύτερο αριθμό παιδιών. Οι μεν μαθητές και οι μαθήτριες ως εν δυνάμει συν-δημιουργοί της επικοινωνίας να βιώσουν τη διδασκαλία ως μία, κατά το δυνατόν, ευχάριστη διαδικασία από την οποία μπορούν να προκύψουν πολλαπλά οφέλη, ο/η δε εκπαιδευτικός να απεγκλωβιστεί από παρωχημένες διδακτικές μεθόδους και στερεοτυπικές αντιλήψεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της μάθησης γενικότερα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [1] *Αποτελεσματική Διδασκαλία: Θεωρία και Μεθοδολογία της Διδασκαλίας*. Δημοτική Εκπαίδευση, Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Μεντόρων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.
- [2] Baynham, Mike. (2000). *Πρακτικές γραμματισμού*, Μαρία Αράπογλου (μετ.), Αθήνα: Μεταίχμιο.
- [3] Εθνικό Συμβούλιο Ερευνών ΗΠΑ- Επιτροπή Κοινωνικών Επιστημών και Εκπαίδευσης. (2012). *Πώς μαθαίνει ο άνθρωπος*, Κ. Αγγελάκος (επιμ.), Ε. Κρομμύδα (μετ.). Αθήνα: Κέδρος.
- [4] Θεοφιλίδη Χ. (1987). *Διαθεματική Προσέγγιση της Διδασκαλίας*, Λευκωσία: Αυτοέκδοση.
- [5] Καζαμίας Ανδρέας Μ. και Μιχάλης Κασσωτάκης. (1995). «Πρόλογος. Εκπαιδευτικό μανιφέστο: Προβληματισμοί για την ανασυγκρότηση και τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής εκπαίδευσης» στο Καζαμίας Ανδρέας Μ. - Μιχάλης Κασσωτάκης (επιμ.). *Ελληνική Εκπαίδευση*:

Προοπτικές Ανασυγκρότησης και Εκσυγχρονισμού, Αθήνα: Σείριος, σ. 12-39.

[6] Κοντάκος Αν. (2003). *Μύθοι και Εκπαίδευση: Προτάσεις για μια Παιδαγωγική του Μύθου*. Κείμενα Παιδείας, Αθήνα: Ατραπός (13η έκδοση).

[7] Κοσσυβάκη, Φωτεινή. (1998). *Κριτική Επικοινωνιακή Διδασκαλία. Κριτική Προσέγγιση της Διδακτικής Πράξης*, Αθήνα: Gutenberg.

[8] Κούσουλας Φ. (2004). *Σχεδιασμός και Εφαρμογή Διαθεματικής Διδασκαλίας*, Αθήνα: Ατραπός.

[9] Κουστουράκης, Γερ., Παναγιωτακόπουλος Χρ., (2010). «Οδεύοντας προς το Νέο Σχολείο των ΤΠΕ. Μια διεπιστημονική προσέγγιση», Α. Τζιμογιάννης (επιμ.) *Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή, Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*, τόμ. 2, σελ. 581-592, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 23 - 26/9/2010.

[10] Ματσαγγούρας, Ηλίας Γ. (2000). *Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*, Πρόλογος Adrian Ashman, τόμ. Β', Αθήνα: Gutenberg.

[11] Ματσαγγούρας Η. (2002). *Η διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση*, Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.

[12] Μέγας Γεώργιος Α. (1981). *Εισαγωγή εις την Λαογραφίαν*, Αθήνα (έβδομη έκδοση).

[13] Μερακλής Μιχαήλ Γ. (2004). *Ελληνική Λαογραφία*, Αθήνα : Οδυσσεάς.

[14] Μπαίτελμαν, Α. (2015). Σημειώσεις Προαιρετικών Σεμιναρίων Παιδαγωγικού Ινστιτούτου: ΓΠ06.021: «*Η κρυφή γοητεία της Επιστήμης: Η αξιοποίηση της Ιστορίας της Επιστήμης στη Διδακτική των ΦΕ*».

[15] Φραγκουδάκη Ά. (1985). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα: Παπαζήσης.

[16] Φρυδάκη Ευαγγελία. (2009). *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και της μετανεωτερικής σκέψης*, Αθήνα: Κριτική.

[17] Χατζηλιάς Χρήστος Ν. (2009). *Η Λέσβος και ο πολιτισμός της πέτρας (1850-1950). Η περίπτωση του Σκαλοχωρίου και της Ανεμότιας*, διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας. Διαθέσιμη στο: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/17800> Προσπελάστηκε 29.6.2018

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

Βοσνιάδου, Στέλλα. (2001). *Πώς μαθαίνουν οι μαθητές*. Διαθέσιμο:
<http://www.ibe.unesco.org/publications/EducationalPracticesSeriesPdf/prac07gr.pdf>

Προσπελάστηκε 29.6.2018

«Βιοκλιματική αρχιτεκτονική στο παραδοσιακό κτίσμα», στο *Παραδοσιακή αρχιτεκτονική και σύγχρονοι προβληματισμοί. Παραδοσιακός οικισμός Τόχνης*, σελ. 32-35. Διαθέσιμο:
[www.vernarch.ac.cy/images/media/assetfile/Tokhni%20A'%20\(2008\).pdf](http://www.vernarch.ac.cy/images/media/assetfile/Tokhni%20A'%20(2008).pdf)

Προσπελάστηκε 29.6.2018

Βιοκλιματικά στοιχεία στα αρχοντικά της Σιάτιστας. Διαθέσιμο:

<https://www.slideshare.net/papackost/ss-5686416> Προσπελάστηκε 29.6.2018.

GAIA – Green Awareness in Action. <http://gaia-project.eu/index.php/el/home-2/>.

Προσπελάστηκε 3.7.2018

